

ORATIO
IN FUNERE
CAROLI TERTII
HISPANIARUM ET INDIARUM
POTENTISSIMI REGIS

HABITA

IN TEMPLO MAXIMO MEXICI

VII. KALENDAS JUN.

ÁNN. M. DCC. LXXXIX.

Á JOSEPHO PATRITIO FERNANDEZ

DE URIBE

CANONICO POENITENTIARIO

ECCL. MEXICANAE.

ORATIO
IN FUNERE
CAROLI TERTII
HISPANICARUM ET INDIARUM
POTENTISSIMI REGIS
HABITA
IN TEMPIO MAXIMO MEXICI
VII. KALENDAS JUN.
ANN. M. DCC. LXXXIX.
A JOSEPHO PATRITIO FERNANDEZ
DE URIBE
CANONICO PENITENTIARIO
ECCLE. MEXICANAE.

(1)

UOD à praepotenti regnorum om-
nium Largitore, & Moderatore Deo
summis olim votis deprecabamur,
quodque divino sanè ac singulari
munere sibi concessum nuper His-
pania gloriabatur, CAROLI TERTIJ imperio diù po-
tèri, id nobis ipsa nostra felicitate miserandis dolo-
rem tandem aliquando attulit peracerbum. Nam
cum fluxam fragilemque humanae gloriae con-
ditionem eò vel maximè deflere soleamus, quòd
vix homini liceat brevi tempore esse felicem, no-
vum nunc calamitatis genus querendum nobis
est, quibus contigit diù esse fortunatos. Et sanè,
cùm exiguo annorum spatio prospera claudun-
tur imperia, quamquam triste sui desiderium re-
linquant, suscepti vulneris cicatricem faciliùs ob-
duci experimur, & quòd brevis laetitiae memo-
riam citiùs deleat oblivio, & quòd immaturè prae-
repta, neque multos, neque uberes adeò bono-
rum fructus edere potuerint. Hujusce verò, quem
paulò antè amisimus, undetriginta annorum op-
timi principatus, quae unquam vetustas obruet
memoriam? Aut cui tanta erit verborum copia,

(II)

qui vel recensere utcumque valeat quot, quantaque ab illo in rempublicam, inque privatos omnes bona redundarint? Profectò quoad longissimè ab Catholicorum Ferdinandi & Elizabethae temporibus, cum primùm dispertita Aragoniae & Castellae regna in unum principatum coaluerent, ad extrema usque haec nostra Hispanorum Regum memoriam repetere possum, paucos admodùm video, qui sceptrum diutiùs CAROLO obtulerint; qui justius, qui feliciùs prorsùs neminem. Ergo nos mortalium omnium miserrimos, qui cum auspiciatissimâ assueti dominatione, CAROLI TERTIJ nomen triginta ferè annis in delicijs habuerimus, tristissimo posthàc illius desiderio, atque acerbâ recordatione contabescemus! O dies proximos Decembris Idibus, clarissimos olim & faustissimos, quibus ille Matritum veluti postliminio reversus, patriam dulcissimam salutabat, ab eaque primùm Rex salutabatur; eosdem, annis vertentibus, spissimâ nocte obscuriores & inauspicatos, qui tantam Hispaniae cladem attulerunt, ut moenia, agri, Academiae templaque ipsa in unius CAROLI obitu Bellatorem Fortissimum, Agriculturae Instauratorem, Scientiarum & Artium Protectorem, ac Religionis Firmissimum Praesidium flere, & plorare viderentur.

(III)

Sed quoniam in adversis rebus id unum afflicti superest solatium, praeteritam felicitatem saepiùs recordari, atque ijs ipsis quibus acceptum refricatur vulnus, refici quodammodo, ac recreari, indulgeamus sanè justissimo dolori, & CAROLI optimarum recordatione virtutum miseram tanto casui consolationem requiramus. Ego verò, quem gravissimis distentum curis tantum onus subire voluistis, cui neque ingenio, neque dicendi copiam & exercitatione parem me esse sentio, sic laudatoris partes suscipiam, ut si minùs digna CAROLO, vobis spectatissimoque hoc loco digna, vera tamen atque omnium suffragio comprobata de pio felicique Optimi Principis imperio in medium afferam. Et quidem, si quod solemne & familiare est poëtis, liceret omninò oratori quasdam rerum formas effingere, eisque vocem & laudantis personam imponere: vellem ego hodiè publicam felicitatem, & religionem squalidas, moestas acerbiusque ad CAROLI tumultum flentes inducere, quae, me tacente, dignè tanto funeri parentarent. Sed quamquam isthaec nec vestro luctui, neque meo muneri ficta convenient, quantum poterò dicendo contendam, non ut meos, sed Hispanae Felicitatis & verae Religionis, quibus summo opere studuit CAROLUS, intimos sensus exposuisse videar.

(IV)

Ac ne illa commemorando, quae in hujusmodi laudationibus afferri primo loco solent, multis vos morer; si quid Summis Principibus nobilissimae stirpis commendatione, aut egregijs majorum facinoribus verae laudis accederet, satis hac in re me dixisse, neque quidquam de CAROLO majus gloriosiusve praedicari posse arbitrarer, quam & Borbonium fuisse, & patrem habuisse dignum Ludovico Magno avo, proavis atavisque religione, bello, pace maximis dignum, justum, piium, strenuum, verbo dixerim, re & cognomine Animosum Philippum. Cujus quidem expressam imaginem CAROLUS vel à teneris sic referebat, ut cum puerum decoro, atque ad majestatem composito vultu, moribus suavem, ingenio ad litteras aptissimum, sacrâ & prophanâ Historiâ, Geographiâ & Chronologiâ instructum, linguarum praeter nativam Latinae, Gallicae, Italicae peritum omnes demirabantur, illum ex eo tempore magnum aliquid portendere augurarentur. Utcumque tamen maxima quaeque in Principe puero nemo non prospiceret, quantus ipse apud Hispanos futurus esset & gloriâ, & imperio, ille unus noverat, qui optima atque insolita erga nostram felicitatem de illo jam tum cogitabat moliebaturque regnorum Arbiter Poten-

(V)

tissimus. Equidem cum maximi illius magnorum regum patris Philippi numerosam progeniem, incertos regni casus & gravia discrimina, successionisque vicissitudines mecum animo reputans, filium, vivo ac jubente patre, patrio regno potitum, patrem filij ejusdem immaturâ praerepti morte successorem, CAROLUM penè ab Hispaniâ avulsum Neapoli dominantem memoriâ repeto, mirari satis non possum sapientissimum Providentis Dei consilium, qui his veluti anfractibus CAROLO ad Hispaniae thronum tutissimam ac certissimam viam sternebat. Ecquis enim Ludovicum, & Ferdinandum florente juventâ vegetos atque è vivaci Borboniâ stirpe procreatos cum videret, conjectari unquam posset CAROLUM, tertium natu filium, patri duobusque fratribus regno successurum? Successit enimverò, & quae justissima Hispanis fuerat atque acerbissima dolendi causa, Ferdinandi Sexti orbitas, faustissimam tandem peperit felicitatem. Nam quid nobis contingere poterat felicius, aut optatius, quam eum jam in ipso regnandi exordio Principem fuisse adeptos, qualem neque semper & non nisi serò haereditaria regna solent nancisci? Quippè quam sit onerosum, & arduum, periculis atque aleâ plenum regnandi munus, quodque vix, nisi

(VI)

usu ipso & exercitatione disci possit, optimè incipiunt, cautè sic omnia & pedetentim agunt, nimis ut timidi, quàm parùm prudentes videri malint. Non enim (quamquam & illa quidem reges juvant) reipublicae gerendae acutè & non rarò ambiciosè excogitata elementa, non Politicorum sententiae & doctrinae, non ex Historiâ petita documenta instituunt planè regem: Una siquidem regnandi ars est regnare. Hinc, ut qui se novo mari scopulis frequenti ac procellis infesto committunt, qui primùm ad gubernacula reipublicae sedent, undique in latentia allidi saxa, omnibus horis aut bellorum vi & turbine, aut intumescens malorum fluctibus rem obrui publicam reformidant; incerti num vela pandant, num contrahant, timent, cunctantur, tentant omnia, donec usu & exercitatione, atque adversis quandoque eruditi experimentis, difficillimam regnandi artem edocentur. Quapropter, eò vel maximè Hispanorum felicitati consuluisse Benignissimus Deus videtur, quòd sine liberis decedente Ferdinando, non peregrinus, aut alienus accitus, sed Hispanus & haeres, & jam antea rex fuerit adscitus, qui viginti duos annos optimà regnandi disciplinà instructus, jam tum summus evase-

(VII)

rat regnator, cum primùm regendae Hispaniae datus est. Quàmverò ille regnandi artis peritus, quantis spectatus virtutibus, quot belli pacisque ornamentis immortalem gloriam Neapoli sit adeptus, neque silere omninò, neque verò satis commemorare possum. Hoc quidem liberè ac sine ostentationis notà Neapolitanis & Hispanis praedicare & contendere licet: nihil sibi posthac esse, quòd Sueciae & Borussiae Carolos & Fridericos suos invideant. Quidni enim illis, imò eis etiam ubique gentium strenuis viris, qui summam de re Militari laudem sunt consequuti, CAROLUS conferatur, qui (quod olim in Magno Pompeio tantopere commendabat Tullius) è ludo atque pueritiae disciplinà difficili bello, atque acerrimis hostibus in Italiam ad maximum imperium profectus est? Cujus adolescentia ad scientiam rei Militaris non alienis praeceptis, sed suis imperijs, non offensionibus belli, sed victorijs, non pluribus praelijs, quàm triumphis est traducta: qui apud Butuntos victor, Cajetâ expugnatâ, Syracusis, Messanâ, Drepano in deditionem acceptis, Neapolis & Siciliae, quarum jura in se pater transtulerat, non tam sua regna capessisse, quàm domitor armis visus est subegisse. Jam verò quanta ipse, postquam utriusque

(VIII)

regni summâ est potitus, eximiâ virtute perfecterit, non est hujusce brevis temporis, neque exigui oratoris, quâ par erat dignitate exornare. Perpendite vos, quaeso, apud novum Regnum nondum satis firmam CAROLI auctoritatem, atque ut in tantâ Europae totius jactatione & discordiâ, ambitiosas principum mentes & incertos populorum animos. Sanè quamquam major Neapolitanorum pars suavissimis Regis moribus illecta, justo ejus delectabatur imperio, non deerant tamen, qui Austriacis partibus faventes, Reginae Ungariae artibus callidè ad defectionem incitabantur. Solicitabant praeterea CAROLUM Austriacorum consilia, qui, quod Vormaciensi fuerat sancitum foedere, totâ ut Borbonij Italiâ pellerentur, omni ope conabantur. In hac summâ rerum omnium perturbatione recentis Regni novus rex versabatur, cum Lobcoviczius Princeps forti neque parvo comparato exercitu in Neapolitanum Regnum irrupit. At Rex juvenis, ut erat impavido & strenuo animo, cum intelligeret plurimum salutis publicae interesse tantum tamque periculosum bellum non ab alio, quàm à se Imperatore administrari, ire obviam hostibus, atque exercitui praesse constituit. Non illum quâ incedendum erat ardua, con-

(IX)

fragosa ac praeruptis rupibus impervia loca, non Austriacorum vires majores quàm pro vero vulgò jactatae, non Hispani exercitus, cujus potissimum auxilio erat fidendum, post cadmeam Campo-Sanctensem victoriam valdè imminutae copiae, non lectissimae conjugis, atque charissimorum liberorum acerbus planctus à proposito dimoverunt. Quin imò extrema quaeque experiiri paratus, hisce salutis publicae studiosissimo CAROLO diguis sanè verbis omnes est adloquutus: " Quo mea me dignitas & vestra salus vocat, » abeo: utinam, cives, quaecumque acciderit fortuna, saluti vestrae possim consulere. » Quàm verò faustè magnanimo & audaci consilio eventus responderit, testatur gemina illa de Lobcovicio, deque Austriacis duplici praelio reportata victoria. In quibus conficiendis imperatorias illas virtutes, quarum singulis egregij bellatores gloriari solent, universas & summas in uno CAROLO ipsi hostes demirati sunt. Atque ut mittam, quàm in ijs excelluerit, cum repentino incursu editiore illo occupato loco, quem & situ, & firmo praesidio regijs castris in summas redigendis angustias oportunissimum, insederant Austriaci, parum abfuit, quin illis ultimam cladem attulisset: Quis illius in periculis fortitudi-